

Projekat: „Osnaživanje žena BiH za političke i društvene promjene“

ANALIZA IZBORNIH REZULTATA U OPŠTINAMA DOBOJSKE REGIJE

U okviru projekta „Osnaživanje žena BiH za političke i društvene promjene“ koji realizuju Udružene žene iz Banjaluke u partnerstvu sa Medica - Zenica, Prava za sve - Sarajevo i Budućnost - Modriča, naša odgovornost je bila da pratimo izborni proces u opštinama dobojske regije.

U uvodnom dijelu ovog izvještaja daću osvrt na statističke podatke o broju kandidovanih žena i muškaraca u Bosni i Hercegovini i u opštinama dobojske regije. U drugom dijelu izvještaja predstaviti izborne rezultate ovih i prethodnih izbora po opštinama i objedinjene za dobojsku regiju, a u trećem dijelu ću predstaviti provedene aktivnosti u izbornom periodu, kao i naša zapažanja do kojih smo došli praćenjem izborne kampanje i kroz direktne kontakte sa ženama kandidatkinjama.

I STATISTIČKI POKAZATELJI O BROJU KANDIDOVANIH ŽENA I MUŠKARACA

Centralna izborna komisija BiH¹ je u postupku provjere i ovjere kandidatskih listi i kandidata za učešće na lokalnim izborima zakazanim za 07.10.2012. godine ovjerila ukupno 2.251 kandidatsku listu.

Ukupno je ovjereno **30 352 kandidata, od toga 29 801 kandidat za vijećnike/odbornike i 551 kandidat za načelnika/gradonačelnika.**

Na ukupno 66 kandidatskih listi odbijena je ovjera 113 kandidata. Uglavnom je razlog odbijanja neuskладjenost kandidatske liste sa zakonskom odredbom o zastupljenosti polova.

Na kandidatskim listama nalazi se:

Žena 10759- 35,5 %,

Muškaraca 19593-64,5 %

Kandidati do 30 godina 9118- 30,1%

Kandidati preko 30 godina 21234- 69,9 %

Statistički podaci o broju žena i muškaraca kandidovanih za lokalne izbore 2012. godine u BiH

Područje dobojske regije čini 12,5% teritorije Republike Srpske i na tom prostoru živi 17,8% ukupnog stanovništva Republike Srpske. U ovim opštinama broj osoba ženskog pola kreće se iznad 51%, pa je pretpostavka da je taj omjer isti ili sličan kada je riječ o biračkom tijelu. Na području **Doboja, Teslića, Šamca, Modriče, Vukosavlja, Broda, Dervente i Petrova** biračko tijelo na lokalnim izborima 2012. godine činilo je oko 131.000 građana i građanki sa pravom glasa, pa su prema gore navedenoj tezi više od polovine birača bile žene.

¹ Rezultati objavljeni od strane CIK-a BiH, 31.07.2012. godine u štampanim i elektronskim medijima

OPŠTINA	M	Ž	Ukupno
MODRICA	172	93	265
VUKOSAVLJE	82	44	126
DOBOJ	306	167	473
DERVENTA	257	137	394
BROD	228	125	353
TESLIC	287	151	438
PETROVO	101	54	155
ŠAMAC	173	98	271
Ukupno	1606	869	2475
Procenat	65%	35%	100%

Tabela 1. Statistički podaci o broju kandidovanih žena i muškaraca u opštinama dobojske regije

NOSITELJ/ICA LISTE	M	Ž	Ukupno
MODRICA	19	0	19
VUKOSAVLJE	14	0	14
DOBOJ	27	5*	32
DERVENTA	18	0	18
BROD	16	2	18
TESLIĆ	24	1* ²	25
PETROVO	9	0	9
ŠAMAC	14	0	14
Ukupno	141	8	149
Procenat	95%	5%	100%

Tabela 2. Statistički podaci o broju žena kandidovanih za nositeljke odborničkih listi

OPSTINA	M	Ž	Ukupno
MODRICA	3	0	3
VUKOSAVLJE	2	0	2
DOBOJ	5	0	5
DERVENTA	2	0	2
BROD	2	0	2
TESLIC	3	0	3
PETROVO	2	0	2
ŠAMAC	4	0	4
Ukupno	23	0	23
Procenat	100%	0%	100%

Tabela 3. Kandidati za načelnike opština dobojske regije

Pokazatelji u opštinama dobojske regije, ali i za cijelu Bosnu i Hercegovinu ukazuju da su se političke stranke u procesu priprema kandidatskih listi striktno držale odredbi čl. 4.19 (4) Izbornog zakona BiH³, kandidujući svega 35% žena što je minimum koji su morale ispuniti.

² Nezavisna kandidatkinja u opštini Teslić

U svih osam opština dobojske regije kandidovano je ukupno je 23 kandidata za načelnike opština i svi su muškarci (tabela 3).

Ako analiziramo prvu poziciju na kandidatskim listama za odbornike/ce (tabela broj 2) možemo takođe utvrditi da je broj žena nositeljica listi veoma mali. Od ukupno 149 kandidatskih listi samo je 8 žena kandidovano na prvu poziciju što je svega 5%, odnosno taj procenat bi bio još manji da smo izostavili dvije nezavisne kandidatkinje za opštine Teslić i Doboj.

Dakle, ukupno je 6 političkih stranaka koje su kandidovale žene na prvu poziciju i to: Doboj - LDS BiH, BNS, PUP, SDP, Brod – SDA BiH, HSS-NHI. Izabrana je samo kandidatkinja SDP Doboj a samo je jedna od stranaka (HSS-NHI) uspjela da dobije 2 mandata u skupštini opštine Brod, što je pokazatelj da se žene kandiduju samo od strane malih stranaka koje i nemaju mnogo šanse da dobiju mandat.

Kao rezime, možemo istaći da je u svrhu značajnije uloge žene u političkom životu BiH neophodno usaglasiti Izborni zakon BiH sa Zakonom o ravnopravnosti polova BiH, jer sadašnji izborni model ograničava žene. Izmjenama zakona moraju se stvoriti podjednake šanse za kandidate oba pola.

II IZBORNI REZULTATI U OPŠTINAMA DOBOJSKE REGIJE

	2004		%	2008		%	2012		%
OPŠTINA	M	Ž	žena	M	Ž	žena	M	Ž	žena
MODRICA	22	3	12%	24	3	11%	21	6	22%
VUKOSAVLJE	14	1	7%	12	3	20%	12	2	14%
DOBOJ	28	1	3%	23	6	21%	27	4	13%
DERVENTA	21	6	22%	26	1	4%	26	3	10%
BROD	17	8	32%	21	4	16%	24	1	4%
TESLIĆ	29	2	6%	29	2	6%	26	3	10%
PETROVO	16	1	6%	14	3	18%	15	2	12%
ŠAMAC	20	5	20%	20	5	20%	22	3	12%
UKUPNO	167	27		169	27		173	24	
PROCENAT	86%	14%		86%	14%		88%	12%	

Komparativna analiza izabranih odbornika/ca na lokalnim izborima održanim 2004, 2008. i 2012. god

Analizom rezultata lokalnih izbora održanih 07. oktobra 2012. godine po opštinama možemo reći da je u Modriči postignut značajan napredak u odnosu na ostale opštine jer je izabrano 6 žena, odnosno 22% u odnosu na muškarce. Ako posmatramo rezultate prethodnih izbora u ovoj opštini takođe je vidljiv napredak, jer su na prethodnim izborima izabrane tri (3) žene, a na ovim izborima šest (6), što je za 100% povećano učešće žena u odnosu na prethodne izbore.

U opštinama Derventa i Teslić je došlo do blagog porasta žena u odnosu na prethodne izbore i to sa 4 na 10%, odnosno sa 6% na 10%. U svim ostalim opštinama bilježimo manji procenat izabranih žena u odnosu na prethodne izbore.

³ „Svaka kandidatska lista uključuje kandidate muškog i ženskog pola. Kandidati pola koji je manje zastupljen raspoređuju se na kandidatske liste na sledeći način: jedan (1) kandidat manje zastupljenost pola među prva dva (2) kandidata, dva (2) kandidata manje zastupljenog pola među prvih pet (5) kandidata i tri (3) kandidata manje zastupljenog pola među prvih osam (8) kandidata, itd. Broj kandidata manje zastupljenog pola mora biti najmanje jednak ukupnom broju kandidata na listi podijeljenom sa tri (3), zaokruženim na prvi niži cijeli broj.“

U ukupnom procentu svih opština dobojske regije izabrano je za 2% manje od izabranih žena u dva prethodna mandata, što je zabrinjavajući podatak kome bi u budućnosti trebalo posvetiti veću pažnju.

III OPŠTA ZAPAZANJA O IZBORNOJ KAMPANJI U ODNOSU NA UČEŠĆE ŽENA

U ovom dijelu izvještaja pokušaćemo da sublimiramo učešće žena u izbornoj kampanji kroz aktivnosti koje je vodilo Udruženje građana „Budućnost“, kao i kroz učešće žena u izbornim kampanjama političkih stranaka u okviru kojih ćemo se osvrnuti i na njihove lične kampanje ako su ih vodile.

A) Aktivnosti UG Budućnost

UG Budućnost je za ovu kampanju imalo sredstva kao partnerska organizacija Udruženih žena i mala sredstva obezbijedena kao dodatak ugovoru koji realizujemo sa KtK.

Dakle, u okviru projekta odobrenog od strane Udruženih žena organizovana je dvodnevna obuka za žene kandidatkinje iz dobojske regije, kao i napredna radionica za kandidatkinje koja je održana u Neumu. Organizovane su dvije ulične kampanje i javna tribina u okviru Konferencije o kojoj će u nastavku biti više riječi.

Dakle, odlučile smo da u ovoj kampanji fokus naših aktivnosti bude na opštini Modriča i u nastavku ćemo opisati aktivnosti koje smo proveli u ovoj opštini, u kojoj je postignut najznačajniji izborni rezultat.

Od aprila pa sve do izbora održavali smo redovne mjesečne sastanke sa predstavnicama političkih stranaka koje djeluju u opštini Modriča, na kojima smo razmatrali probleme i potrebe žena u našoj lokalnoj zajednici i dogovarale strategiju kako da žene ostvare što bolje izborne rezultate.

Od problema s kojim se suočavaju žene kandidatkinje tokom izbornog procesa izdvojili smo nekoliko: žene nemaju vlastitu platformu, nisu vične javnim nastupima, a političke stranke ženama (uglavnom) povjeravaju tehničke ili humanitarne zadatke tokom kampanje i nemaju priliku da aktivno sudjeluju u svojoj promociji. Definisale smo potrebu da se kandidatkinjama omogući obuka (izrada vlastite platforme, javni nastup...), te smo razgovarale o načinu promovisanja kandidatkinja tokom izborne kampanje i usvojile nekoliko zaključaka koji su pretočeni u Akcioni plan koji smo dostavili i opštinskom rukovodstvu političkih stranaka.

Kao polazna osnova za raspravu o uravnoteženom učešću žena u izvršnim organima opštine Modriča koristile smo kvantitativne podatke prethodna dva mandata i konstatovale da je neophodno ravnomjerno učešće žena u izvršnim organima vlasti u skladu sa odredbama Zakona o ravnopravnosti polova BiH, te smo u skladu sa tim dogovorile i niz aktivnosti koje imaju za cilj da stranke u svrhu priprema za vršenje izvršnih funkcija vode računa o rodnoj ravnopravnosti, te da na vrijeme obezbijede žene koje će biti imenovane.

Definisale smo i nekoliko zajedničkih ciljeva kojim smo stremili:

- veća vidljivost kandidatkinja tokom izbornog procesa;
- uravnoteženo učešće žena u opštinskim organima vlasti

U našim prostorijama **obučili smo 56 žena kandidatkinja** i zajedno sa njima radile na izradi njihove vlastite platforme i sticanju vještina za javni nastup.

Tokom kampanje održane su **dvije ulične kampanje** na Trgu dr. Milana Jelić u Modriči. Prva ulična akcija je održana uz prisustvo velikog broja kandidatkinja iz različitih političkih partija i aktivistica UG „Budućnost“ 06.09.2012. godine. Uz neformalno druženje sa građanima opštine Modriča dijeljen je promotivni materijal koji za cilj ima informisati iste o članu 20. Zakona o ravnopravnosti polova u BiH. Drugu uličnu akciju su realizovale aktivistkinje i aktivisti UG „Budućnost“ 04.10.2012. godine takođe na Trgu dr. Milana Jelića kao i na zelenoj pijaci u Modriči, prilikom čega su dijeljeni letci. Cilj održavanja uličnih akcija jeste poslati poruku građanima i građankama da na predstojećim lokalnim izborima svoj glas daju ženama, kandidatkinjama bez obzira na političku pripadnost.

Žene kandidatkinje su predložile, a mi smo ih podržale i 10. septembra 2012. godine smo organizovale **konferenciju žena pod nazivom „Žene grade budućnost“**, kojom smo nastojale uočiti lokalnih izbora, ali i drugih svakodnevnih javnih i političkih kretanja, dati još jedan doprinos značajnijem i aktivnijem učešću žena u javnom i političkom životu u Bosni i Hercegovini na dobrobit cjelokupne društvene zajednice. **Konferenciji** je prisustvovalo 111 učesnica i učesnika: tri ministarke u Vladi RS, potpredsjednica Narodne skupštine RS, poslanice u Narodnoj skupštini RS i Parlamentu FBiH; članica Vijeća naroda RS; direktorka Gender centra – Centra za jednakost i ravnopravnost polova Vlade RS sa saradnicama; direktorka APIF-a i službenica za rodna pitanja Misije OSCE-a i **74 kandidatkinje kandidovane u opštinama dobojske regije** za lokalne izbore u BiH.

Na konferenciji su jednoglasno usvojeni i zaključci koji su upućeni opštinskim vlastima i političkim strankama od kojih je zahtijevano da u predstojećem procesu formiranja vlasti provedu dosljednu primjenu člana 20. Zakona o ravnopravnosti polova BiH i **ravnomjerno imenuju žene i muškarce na svim pozicijama** (načelnik - zamjenik načelnika; predsjednik skupštine - potpredsjednik skupštine⁴; ravnomjerna zastupljenost polova u skupštinskim komisijama/odborima i u savjetima mjesnih zajednica; ravnomjerna zastupljenost polova na mjestima predsjednika skupštinskih komisija/odborna

4 **NAPOMENA:** Ako je načelnik muškarac, zamjenica načelnika bi trebalo da bude žena, i obrnuto. Takođe, ako je za predsjednicu skupštine izabrana žena, potpredsjednik skupštine bi trebalo da bude muškarac, i obrnuto.

i predsjednika savjeta mjesnih zajednica), te da u skladu sa članom 8. Zakona o ravnopravnosti polova BiH, **usvoje posebne mjere donošenjem propisa, akata, politika, strategija i planova** radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti polova.

U samo predvečerje izborne kampanje održana je **Javna debata** na kojoj su kandidatkinje diskutovale o sledećim temama: 1. Predškolske ustanove u Modriči – proširenje postojećih ili izgradnja novih; 2. Javni gradski i prigradski prevoz; 3. Toplifikacija grada – mogućnosti za korišćenje toplotne energije iz Rafinerije ulja u Modriči. Na javnoj diskusiji učestvovalo je 14 kandidatkinja iz 6 političkih stranaka, koje su se obavezale da će fokus njihovog djelovanja ukoliko budu izabrane biti i ove teme o kojima smo razgovarale i usvojile određene zaključke.

B) ANALIZA UČEŠĆA ŽENA U IZBORNOJ KAMPANJI POLITIČKIH STRANAKA

Izborna kampanja većih, a pre svega vladajućih stranaka je počela mnogo prije zvanične kampanje, ali žene u ovaj dio nisu bile uključene i same su negodovala jer su njihove kolege odlazile na sastanke u mjesne zajednice sa predsjednikom boračke organizacije, na primjer, i dogovarale strategiju kako da dobiju što veći broj glasova. U većim strankama (SDS i SNSD) žene su bile veoma nezadovoljne odnosom njihovih kolega prema njima i to nezadovoljstvo je trajalo svo vrijeme izborne kampanje.

Što se propagandnog materijala tiče ni jedna žena nije imala svoj vlastiti letak, niti poster a u ovoj kampanji ni jedna žena nije bila na bilbordu (u gro planu) iako je postavljeno više nego ikad bilborda u gradskom i ruralnom području, kao i na tranzitu. Predsjednici stranaka (SNSD, SDS, Socijalistička partija) su bili na skoro svim bilbordima zajedno sa kandidatima za načelnika, a bio je i jedan broj bilborda na kojima su bile fotografije svih kandidata i kandidatkinja, ali su te fotografije uglavnom bile prilično male i nevidljive.

Na javnim skupovima, u gradskom i ruralnom području su prisustvovali svi/e kandidati/kinje na kojima su se obraćali kandidati za načelnika, nosioci liste kao i kandidati iz tog mjesta gdje se skup održava, tako da su žene imale priliku da govore samo u svojim mjesnim zajednicama.

C) LIČNE KAMPANJE

Za razliku od ranijih izbora za ovu izbornu kampanju žene su bile mnogo spremnije, imale su vlastitu platformu i većina njih je imala i svoju strategiju rada sa biračima. Imamo i jednu zanimljivu anegdotu koju su nam ispričale žene kandidatkinje, koje su napravile međusobni dogovor da prilikom obilaska glasača i glasačica preporučuju jedna drugu ukoliko saznaju da te osobe neće glasati za njenu političku opciju.

Izveštaj napisala, Gordana Vidović